

Rädda Barnen

FRI! ALLA BARNNS RÄTTIGHETER

HANDLEDNING

Co-funded by
the European Union

**Co-funded by
the European Union**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EU CERV. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

FRI!

MATERIALET

Fri! Alla barns rättigheter är ett material för barn mellan 7 och 9 år. Det är ett konkret verktyg att använda i samtal om känslor, rättigheter, lagar, regler, och normer. Materialet är lärorikt, kul och spännande för barnen – och enkelt att använda för dig som vuxen på skolan. Syftet med klassrumsmaterialet *Fri! Alla barns rättigheter* är att göra det lättare att prata om hedersrelaterat våld och förtryck redan på lågstadiet.

Det är flexibelt och kan anpassas efter elevernas ålder och förkunskaper, så att det passar varje grupps enskilda behov. Vissa delar av materialet kan väljas bort, medan andra kan förstärkas eller läggas till. Filmerna och arbetsbladen fungerar som en utgångspunkt för vidare samtal som anpassas efter klassens specifika behov och förutsättningar.Handledningen ger en sammanfattande bild över klassrumsmaterialets upplägg.

Du är viktig

I arbetet med klassrumsmaterialet som syftar till att främja kunskap om och att göra hedersrelaterat våld och förtryck pratbart i lågstadiet har du som lärare en avgörande roll. Genom din närvaro och vägledning skapar du en trygg miljö där eleverna kan känna sig bekväma att prata om svåra och viktiga frågor. Som vuxen och någon de litar på, har du elevernas förtroende, vilket gör dig särskilt viktig i dessa samtal. Du kan anpassa materialet efter just din klass och deras behov, och genom dina samtal hjälper du eleverna att förstå sina rättigheter och värdet av respekt och jämlikhet. Din insats gör skillnad – du ger barnen verktygen att tänka kritiskt och stå upp för sig själva och andra.

FRI!

MATERIALET

Både Barnkonventionen och den svenska läroplanen slår fast barns rätt till stöd och hjälp i frågor som rör barns utsatthet.

Därför finns *Fri! Alla barns rättigheter* som består av tre teman vilka på ett pedagogiskt sätt lyfter och problematiserar frågor om barns rättigheter kopplat till lagar, regler, normer, och känslor.

Genom materialet vill vi ge dig som vuxen i skolan konkreta verktyg för att hjälpa barnen bli medvetna om, och kunna prata om, normer och känslor kopplade till att känna sig begränsad i att vara sig själv och göra det man vill.

Rädda Barnen har arbetat fram materialet för att barnen redan i lågstadiet ska få möjlighet att reflektera över dessa frågor, känna till sina rättigheter och veta hur de kan be om hjälp om de behöver det. Materialet ska underlätta för dig som vuxen på skolan att hitta rätt språk och tillvägagångssätt för samtal och vid behov agera om du blir orolig för ett barn.

TEMA 1:

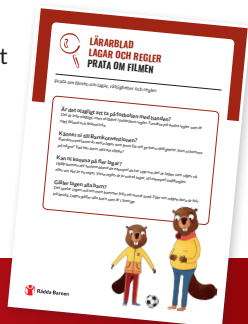
ATT FÖRSTÅ OCH RESPEKTERA LAGEN

Syftet med detta tema är att ge barn en förståelse för lagar och rättigheter samt regler. Lagar finns för att skydda barn och säkerställa deras rättigheter. Här lyfts att lagar gäller för alla och är till för att skydda barn från skada. Lagen säger att ingen får göra barn illa.

Barnkonventionen är en del av lagstiftningen och ger barn rättigheter att uttrycka sina åsikter, vara vem de vill vara och ha tillgång till vila och fritid.

Regler skiljer sig från lagar. Det kan finnas olika regler på olika platser, såsom hemmet, skolan eller på idrottsarenan. Regler bestäms tillsammans med barn eller av vuxna. Vuxna har ofta regler för att se till att barn mår bra. När vuxna har regler är det viktigt att förklara för barn varför reglerna finns och lyssna på deras synpunkter. Här problematiseras även att lagar vinner över regler och att ingen får införa regler som bryter mot lagen.

Inom detta tema ges barnen möjlighet att lära sig mer om lagar och rättigheter och tillsammans med er utforska vilka regler som gäller på olika platser. Olika hem har olika regler, vilket är helt okej, precis som olika sporter har sina egna regler.

TEMA 2:

ATT FÖRSTÅ OCH FÖRÄNDRA NORMER

Syftet med detta tema är att prata om normer och hur de kan förändras över tid. Vissa normer kan vara bra, som att säga tack för maten medan andra normer kan vara mindre bra och begränsande, till exempel normer om att tjejer och killar inte kan göra samma saker.

Vi vill med stöd av detta material hjälpa barnen att uppmärksamma hur normer kan kännas självklara men samtidigt öka barnens förståelse om att normer inte är fasta regler som måste följas. Hur de i praktiken fungerar som osynliga regler som vi inte alltid tänker på att vi följer. Normer är inte samma för alla och det finns olika normer på olika platser.

Genom att problematisera normer får barnen också möjlighet att tänka på vilka de själva vill vara och göra utan att behöva förhålla sig till de. Här lyfts övningar om olika sätt att leva och om en uppmuntran till att låta barnen testa sig fram.

TEMA 3:

ATT FÖRSTÅ OCH HANTERA KÄNSLOR

Syftet med detta tema är att stödja barn i att uppmärksamma och prata om sina känslor, vilket är viktigt för den psykiska hälsan och barns utveckling. Temat fokuserar specifikt på känslor som kan vara relaterade till begränsande normer så som skuld och skam, men även andra känslor så som glädje och stolthet.

Genom konkreta övningar kommer barnen att få öva på att sätta ord på sina känslor och lära sig att känna igen olika känslor och var de kan kännas i kroppen. En stor del inom detta tema handlar om att hantera svåra och starka känslor.

Barnen kommer att få verktyg för att lugna sig när de upplever starka känslor och förstå när det är viktigt att be om hjälp från vuxna.

**LÄRARBLAD
KÄNSLOR
PRATA OM FILMEN**

Prata om det som hänt i filmen.

Har tror ni att Luka kände sig ledsen av filmen?

Har tror ni att Luka kände sig när Tom sprang in i skogen?

Har tror ni att Luka kände sig när han såg kameran när de skulle göra filmen? Har han varit ledsen och arg? Har han varit glad och stolt? Har han varit rädd och äcklad? Har han varit förvånad?

Har tror ni att Farmer kände när Tom såg Luka spela fotboll?

Vad kan kända när man känner många jobbiga känslor samtidigt?

Vilka är era bästa tips för att bli lugna igen, om ni känner jobbiga känslor? (Svepsen? En godisbit?)

Har tror ni att Luka kände i slutet av filmen?

Vilka känslor ni att man kan prata med på skolan om man har jobbiga känslor?

Riksdagen

**FAKTABLAD
KÄNSLOR
OLIKA SORTERS KÄNSLOR**

Här är några vanliga känslor. Kan du se på film?

Riksdagen

**AKTIVITETSBLAD
KÄNSLOR
VAR SITTER KÄNSLAN?**

Plöcka fram färgerna. Ringa in känslorna i olika ställen och färga sen var i kroppen känslan brukar kännas för dig. Du kan behöva känna efter lite.

Riksdagen

FRI!

SÅ JOBBAR DU MED MATERIALET

Materialet syftar till att öka barns kunskap om deras rättigheter på ett interaktivt sätt. Varje lektion är utformad för att passa in i en lektion på en timme och inkluderar en 2-3-minuters lång film som introducerar ett av tre centrala teman:

1. **Lagar, rättigheter och regler**
2. **Normer**
3. **Känslor**

Efter att ha sett filmen är tanken att barnen arbetar med tillhörande aktivitets- och faktablad som syftar till att fördjupa förståelsen för ämnet på ett roligt och inkluderande sätt. Ni får även affischer att hänga upp i skolan. Här får du konkreta verktyg som ger barnen möjlighet att, genom praktiska övningar, utforska och bättre förstå sina rättigheter på ett tydligt och konkret sätt.

Varje tema med tillhörande innehåll kan användas fritt och är oberoende av varandra men den föreslagna ordningen kan vara hjälpsam för att barnen bättre ska förstå helheten.

Under varje lektion skapas en öppen och trygg miljö. Genom dessa samtal kan barnen känna sig mer självsäkra och informerade om sina rättigheter, vilket är avgörande för deras välmående.

ATT INFORMERA FÖRÄLDRAR

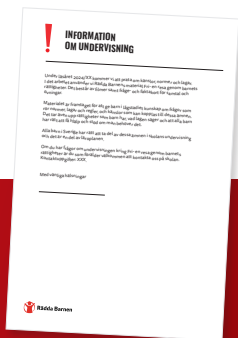
Informera gärna föräldrar om att ni i skolan kommer att arbeta med frågor som rör rättigheter, lagar, regler och normer. En länk till materialet på Rädda Barnens hemsida samt ett fysiskt föräldrabrev kan med fördel skickas med i veckobrev eller delas ut på föräldrasamtal. Det är fint om föräldrar och barn också får möjlighet att lyfta dessa teman hemma.

Vill ni på er skola ännu mer aktivt främja en god dialog med föräldrar om ämnet kan ni bjuda in till ett föräldramöte och använda klassrumsmaterialet som grund för gruppsamtal.

Det kan finnas föräldrar som inte tycker att ämnet ska lyftas i skolan, då är det viktigt att klargöra att undervisningen utgår från barns rättigheter och har stöd både i barnkonventionen och läroplanen.

Du hittar föräldrabrevet här:

<https://www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/arbetar-med-barn/fri-alla-barns-rattigheter/>

ATT TA EMOT DET SOM BARN BERÄTTAR

Ett av de viktigaste verktygen med *Fri! Alla barns rättigheter* är att skapa en öppen och trygg miljö där barn vågar och vill dela sina tankar och känslor med vuxna de litar på, särskilt när det kommer till ämnen som rör begränsningar, bestraffningar och andra former av våld.

Materialet hjälper dig att skapa förutsättningar för att ämnet ska bli pratbart men också för att du som vuxen på skolan ska kunna uppmärksamma att barn utsätts för våld och förtryck. Ibland kan barnet berätta om olika erfarenheter av utsatthet, och i sådana situationer är det helt avgörande att du lyssnar och bekräftar. Våga fråga barnet om du upptäcker tecken och beteende som gör dig orolig.

Barnet har rätt att själv bestämma om och när de vill berätta något. När ett barn väljer att dela något med dig är det viktigt att du tydligt visar att du står på barnets sida och att du finns där som stöd.

För att kunna hantera det barnet berättar på ett bra sätt är det avgörande att du är förberedd för svåra samtal och har en plan för hur de ska genomföras. Detta kan innebära att du avsätter tid för samtal med eleverna efter lektionen, och vid behov involverar elevhälsan för att ge ytterligare stöd.

Kom ihåg att det inte finns några perfekta ordval och att du inte behöver ha alla svar.

VID ORO FÖR ETT BARN

Ibland kan vi känna oro för att ett barn far illa och kan vara utsatt för våld och förtryck. Det kan till exempel handla om begränsade normer, att inte få delta på alla lektioner eller vara med på särskilda fritidsaktiviteter. När barn berättar att de far illa är det viktigt att vara medveten om vilka risker som kan finnas.

Det är viktigt att ta din oro på allvar och lita på din magkänsla. Som en viktig vuxen för barn på skolan är det vanligt att du känner av när något inte är som det ska vara. I sådana situationer är det bra att söka stöd från skolledningen och elevhälsoteamet för att kunna agera på ett lämpligt sätt och att aktivt säkerställa barnets säkerhet och välbefinnande.

Resurser, råd och stöd:

[Vägledning vid oro för ett barn](#)

[Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck](#)

På Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck finns den nationella stödtelefonen, vars syfte är att ge stöd på generell nivå till yrkesverksamma samt personer som arbetar ideellt och som i sin verksamhet hanterar frågor om hedersrelaterat våld och förtryck.

Stödtelefonen: 010 - 223 5760

WEBBUTBILDNINGAR OCH HANDLEDARSTÖD

Rädda Barnens mål med klassrumsmaterialet är att skapa en miljö där skolans vuxna känner sig trygga och bekväma med att prata om hedersrelaterat våld och förtryck med barn i lågstadiet.

För att fördjupa kunskapen om att arbeta med hedersrelaterat våld och förtryck har Rädda Barnen tagit fram webbutbildningar och handledarestöd som är fritt att ta del av. Där erbjuder vi konkreta verktyg som stärker er som vuxna i skolan att hålla öppna och konstruktiva samtal om ämnet.

Du hittar webbutbildningarna och handledarstödet genom att klicka på den här länken: <https://www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/arbetar-med-barn/fri-alla-barns-rattigheter/>

Om det uppstår frågor
eller funderingar om *Fri!*
Alla barns rättigheter är du
välkommen att kontakta
Rädda Barnen på:

08 - 698 90 00

© Rädda Barnen 2024

Illustrationer: Maria Borgelöv.

Formgivning och layout: Länge Leve kommunikation.

Rädda Barnen är en demokratisk, partipolitiskt och religiöst obunden folkrörelse, som kämpar för barns rättigheter i Sverige och i världen.

Rädda Barnen